

Een archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan de Eversdijk te Enter, gemeente Wierden (Ov.)

A.J. Wullink

ARC-Rapporten 2008-91

Geldermalsen
24 februari 2011
ISSN 1574-6887

Colofon

Een archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan de Eversdijk te Enter, gemeente Wierden (Ov.)

ARC-Rapporten 2008-91
ARC-Projectcode 2008/250

Tekst

A.J. Wullink

Afbeeldingen

A.J. Wullink

Redactie

N. van Malssen

Status

definitieve versie

Autorisatie — A. Ufkes

Uitgegeven door

ARC bv

Postbus 41018

9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 24 februari 2011

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

---

Projectgegevens

Projectnaam	Enter, Entergraven
Projectcode	2008/250
Archisnummer IVO	29584
Projectleider	drs. A.J. Wullink
Contact	0345-620101, a.j.wullink@arcbv.nl
Opdrachtgever	Mw. F.F.G. Slot
Bevoegd gezag	Gemeente Wierden

Locatiegegevens

Toponiem	Eversdijk
Plaats	Enter
Gemeente	Wierden
Provincie	Overijssel
Kaartblad	28B
RD-coördinaten	N: 235.635/480.845 O: 235.670/480.795 Z: 235.635/480.755 W: 235.590/480.825
Oppervlakte	3.500 m ²

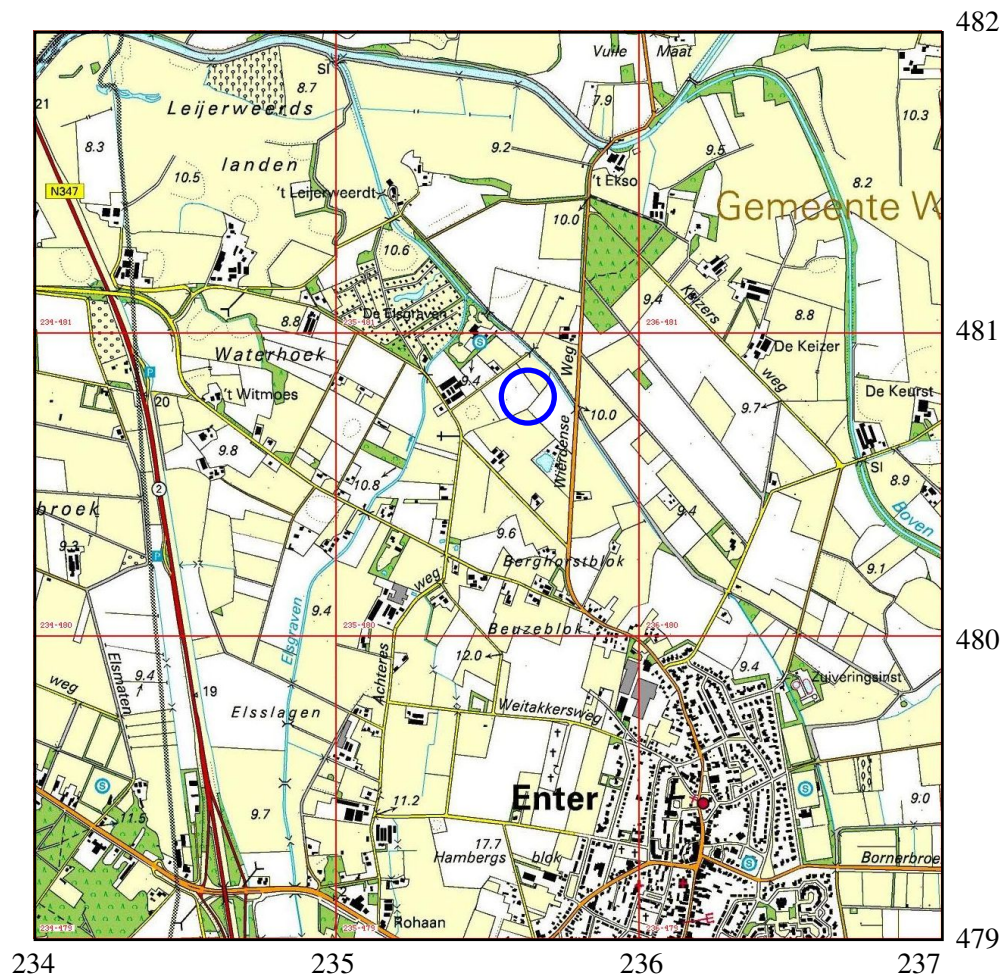

Beschrijving onderzoekslocatie

Geologie	Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden
Geomorfologie	Vlakte van ten dele verspoelde dekzanden
Bodem	Beekeerdgrond
Historische situatie	Ontgonnen sinds 1850
Archeologische verwachting	Middelhoge trefkans op archeologica uit de periode Mesolithicum - Nieuwe Tijd

---

Legenda

— Onderzoekslocatie

Abbeelding 1. Topografische kaart van de onderzoekslocatie en omgeving (omcirkeld), voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

De heer Reimink van Architectenbureau Bekhuis-KleinJan heeft namens mevrouw Slot uit Enter aan Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) opdracht verleend voor het uitvoeren van een archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen op een perceel aan de Eversdijk te Enter. Aanleiding tot het onderzoek is de voorgenomen bouw van een stoeterij op de locatie. Bij de bouwwerkzaamheden zullen mogelijk archeologische waarden worden bedreigd. Conform de per 1 september 2007 in werking getreden Wet op de archeologische monumentenzorg dient eerst de archeologische waarde van de locatie in kaart te worden gebracht. Het veldwerk is op 1 juli 2008 uitgevoerd door ing. M.C. Botermans, de rapportage is verricht door drs. A.J. Wullink. Voor het archeologisch verwachtingsmodel wordt gebruik gemaakt van het verwachtingsmodel uit een door ARC bv verricht onderzoek uit 2006 (Mulder & Buitenhuis 2006). Dit onderzoek heeft plaats gevonden pal ten zuiden van de onderzoekslocatie. Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd conform de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1.

1.2 Ligging en beschrijving van het onderzoeksgebied

De onderzoekslocatie ligt op de zuidelijke helft van een perceel aan de Eversdijk. Dit perceel is momenteel in gebruik als akkerland en wordt aan weerszijden omgeven door andere akkerpercelen. Aan de zuidzijde van de locatie bevindt zich een sloot. De oppervlakte van het onderzoeksterrein bedraagt ca. 3.500 m². De ligging van de locatie is weergegeven in afbeelding 1.

1.3 Doel van het onderzoek

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe het voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren dan wel aan te vullen. Het IVO verloopt in drie stappen: verkennend, karterend en waarderend. Het verkennende onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen, die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterende onderzoek stelt vast of er archeologische waarden aanwezig zijn en het waarderende onderzoek bepaald de waarde van eventueel aanwezige archeologie. Het hier beschreven IVO is uitgevoerd als karterend booronderzoek.

1.4 Werkwijze

Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd als een karterend booronderzoek. Dit onderzoek moet inzicht geven in de bodemopbouw van het plangebied en mogelijke bodemverstoringen, alsmede in de aan- of afwezigheid van archeologische

resten. Met dit doel zijn acht boringen geplaatst tot minimaal 120 cm –mv. Voor het boren is gebruik gemaakt van een edelmanboor met een diameter van 12 cm. De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB). De boringen zijn direct onder de bouwvoor bemonsterd. Deze monsters zijn gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 4 mm.

1.5 Voorgaand archeologisch onderzoek en gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Zoals gezegd heeft ARC bv in 2006 een bureau-onderzoek en een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd ten zuiden van de huidige onderzoekslocatie (Mulder & Buitenhuis 2006). Het bureau-onderzoek van dit project kan ook worden gebruikt voor het onderhavige perceel. Voor dit bureau-onderzoek wordt verwezen naar voorgenoemd rapport. Het specifiek archeologisch verwachtingsmodel uit dit rapport luidt als volgt:

Op basis van de bij het bureau-onderzoek verkregen informatie kan een archeologisch verwachtingsmodel voor het plangebied worden opgesteld. De onderzoekslocatie is gesitueerd in een laaggelegen vlakte van ten dele verspoelde dekzanden in het beekdal van de Regge. Het onderzoeksterrein maakt deel uit van het ‘jonge ontginningslandschap’, waar de ontginning pas ná 1850 plaatsgevonden heeft. Het gebied is dus voor relatief korte periode blootgesteld aan potentiële verstoringen. Uit de omgeving van de onderzoekslocatie zijn archeologische waarden uit de periode Mesolithicum–Nieuwe Tijd bekend. Deze kunnen echter veelal worden gerelateerd aan de hoger gelegen terreidelen in het landschap. Omdat het tegendeel geldt voor de onderzoekslocatie en bovendien het onderzoek op een vergelijkbaar terrein aan de overzijde van de weg geen aanleiding heeft gegeven voor archeologisch vervolgonderzoek, lijkt het niet aannemelijk dat er archeologische resten aanwezig zullen zijn op de onderzoekslocatie. Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe, dit archeologisch verwachtingsmodel te verifiëren. (Mulder & Buitenhuis 2006).

2 Inventariserend veldonderzoek

2.1 Karterend booronderzoek

De resultaten van het verkennend booronderzoek zijn weergegeven in bijlage 1. De locatie van de boringen is weergegeven in afbeelding 2. De bodemopbouw binnen het onderzochte gebied is vrij uniform. In alle boringen werd zwak siltig zeer fijn zand aan getroffen. Onder een 30 cm dikke licht grijsbruine bouwvoor werd tot 50 à 60 cm –mv een eveneens licht grijsbruine geroerde laag aangetroffen, waarin soms roestvlekken en ijzerconcreties in voorkwamen. Deze laag is in het verleden waarschijnlijk omgewoeld. Tot 90 cm –mv werd een licht tot sterk ijzerhoudende laag aangetroffen. Dit is de voor beekerdgronden kenmerkende gley-zone, het niveau waartussen de grondwaterspiegel fluctueert. Onder deze gley-zone wordt het zand duidelijk grindhoudend. Dit zijn fluvioperiglaciale afzettingen van de formatie van Boxtel. De zanden hierboven zijn de ten dele verspoelde dekzanden (Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden). De geroerde laag en de ijzerhoudende laag zijn allebei bemonsterd. Bij het zeven van de monsters is in boring 6 (50 - 90 cm –mv) baksteen aangetroffen en in boring 7 (40 - 70cm –mv) recent (delfts blauw) aardewerk. Dit duidt op recente verstoringen. Verder zijn er geen archeologische indicatoren aan getroffen.

3 Samenvatting en conclusie

De onderzoekslocatie is gelegen in een vlakte van ten dele verspoelde dekzanden, waarin zich beekerdgronden hebben ontwikkeld. De resultaten van het booronderzoek hebben deze these bevestigd. Gezien de relatief lage ligging van de locatie in combinatie met een hoge grondwaterstand was de archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie laag. Tijdens het karterend booronderzoek zijn geen aanwijzingen aangetroffen dat deze lage verwachting onjuist is.

4 Aanbeveling

Gezien de lage archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is vervolgonderzoek op de locatie niet nodig. Dit is ook in lijn met eerder uitgevoerd onderzoek in de omgeving van de locatie, waaronder het in 2006 door ARC bv uitgevoerde onderzoek. Mochten er tijdens graafwerkzaamheden alsnog archeologische resten worden aangetroffen, dan dient het werk onmiddellijk te worden stilgelegd en dient terstond het bevoegd gezag, de gemeente Wierden, te worden ingelicht.

Literatuur

- Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.
- Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.
- Mulder, S.A. & H. Buitenhuis, 2006. *Een archeologisch bureau-onderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO) voor een perceel aan de Wierdenseweg te Enter, gemeente Wierden (Ov)*. Groningen (ARC-Rapporten 2006-69).
- Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.

30-06-2008

235821 / 480948

Legenda

- HUIZEN
- TOP10 ((c)TDN)

- 1 Boring

Archis2

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

235463 / 480655

Afbeelding 2. Locatie van de boorpunten op de onderzoekslocatie (blauw omlind). Kaart: A.J. Wullink.

Bijlage 1 Boorstaten

De volgende afkortingen worden in de boorstaten gebruikt.

grondsoort (onderdeel lithologie)			
Z	zand	humus (onderdeel lithologie)	
		h1	zwak humeus
bijmengsel (onderdeel lithologie)			
s1	zwak siltig		

boring 1	<i>RD-X: 235.666. RD-Y: 480.799. Boormethode: edelmanboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
30 Zs1	licht grijsbruin	geleidelijk	<i>Vlekken: matig gevlekt, licht grijs. Zandmediaanklasse: zeer fijn. Opmerkingen: bouwvoor.</i>
50 Zs1	licht grijsbruin	geleidelijk	<i>Zandmediaanklasse: zeer fijn. Nieuwvormingen: ijzerconcreties, spoor.</i>
70 Zs1	oranjebruin	geleidelijk	<i>Zandmediaanklasse: zeer fijn. Nieuwvormingen: ijzerconcreties, weinig.</i>
90 Zs1	licht oranjebruin	geleidelijk	<i>Zandmediaanklasse: zeer fijn. Nieuwvormingen: ijzerconcreties, spoor.</i>
120 Zs1	licht grijs	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse: zeer fijn.</i>
boring 2	<i>RD-X: 235.650. RD-Y: 480.819. Boormethode: edelmanboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
30 Zs1	licht grijsbruin	geleidelijk	<i>Vlekken: matig gevlekt, licht grijs. Zandmediaanklasse: zeer fijn. Opmerkingen: bouwvoor.</i>
50 Zs1	licht grijsbruin	geleidelijk	<i>Zandmediaanklasse: zeer fijn. Nieuwvormingen: ijzerconcreties, spoor.</i>
90 Zs1	licht oranjebruin	geleidelijk	<i>Zandmediaanklasse: zeer fijn. Nieuwvormingen: ijzerconcreties, spoor.</i>
120 Zs1	licht grijs	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse: zeer fijn.</i>
boring 3	<i>RD-X: 235.635. RD-Y: 480.839. Boormethode: edelmanboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
30 Zs1	licht grijsbruin	geleidelijk	<i>Vlekken: matig gevlekt, licht grijs. Zandmediaanklasse: zeer fijn. Opmerkingen: bouwvoor.</i>
50 Zs1	licht grijsbruin	geleidelijk	<i>Zandmediaanklasse: zeer fijn. Nieuwvormingen: ijzerconcreties, spoor.</i>
70 Zs1	licht oranjebruin	geleidelijk	<i>Zandmediaanklasse: zeer fijn. Nieuwvormingen: ijzerconcreties, spoor.</i>
90 Zs1	licht oranjebruin	geleidelijk	<i>Zandmediaanklasse: zeer fijn. Nieuwvormingen: ijzerconcreties, spoor.</i>
120 Zs1	licht grijs	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse: zeer fijn. Opmerkingen: grind.</i>
boring 4	<i>RD-X: 235.642. RD-Y: 480.797. Boormethode: edelmanboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
30 Zs1	licht grijsbruin	geleidelijk	<i>Vlekken: matig gevlekt, licht grijs. Zandmediaanklasse: zeer fijn. Opmerkingen: bouwvoor.</i>
50 Zs1	licht grijsbruin	geleidelijk	<i>Vlekken: matig gevlekt, grijs. Zandmediaanklasse: zeer fijn. Nieuwvormingen: ijzerconcreties, spoor.</i>
90 Zs1	licht grijsoranje	scherp	<i>Zandmediaanklasse: zeer fijn. Nieuwvormingen: ijzerconcreties, weinig.</i>
120 Zs1	licht grijs	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse: zeer fijn. Opmerkingen: grind.</i>
boring 5	<i>RD-X: 235.627. RD-Y: 480.817. Boormethode: edelmanboring.</i>		
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
30 Zs1h1	licht grijsbruin	geleidelijk	<i>Vlekken: matig gevlekt, licht grijs. Zandmediaanklasse: zeer fijn. Opmerkingen: bouwvoor.</i>
60 Zs1	licht grijsbruin	geleidelijk	<i>Vlekken: matig gevlekt, grijs. Zandmediaanklasse: zeer fijn. Nieuwvormingen: ijzerconcreties, spoor.</i>
90 Zs1	licht grijsoranje	scherp	<i>Zandmediaanklasse: zeer fijn. Nieuwvormingen: ijzerconcreties, weinig.</i>
120 Zs1	licht grijs	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse: zeer fijn. Opmerkingen: grind.</i>

boring 6 *RD-X: 235.634. RD-Y: 480.775. Boormethode: edelmanboring.*

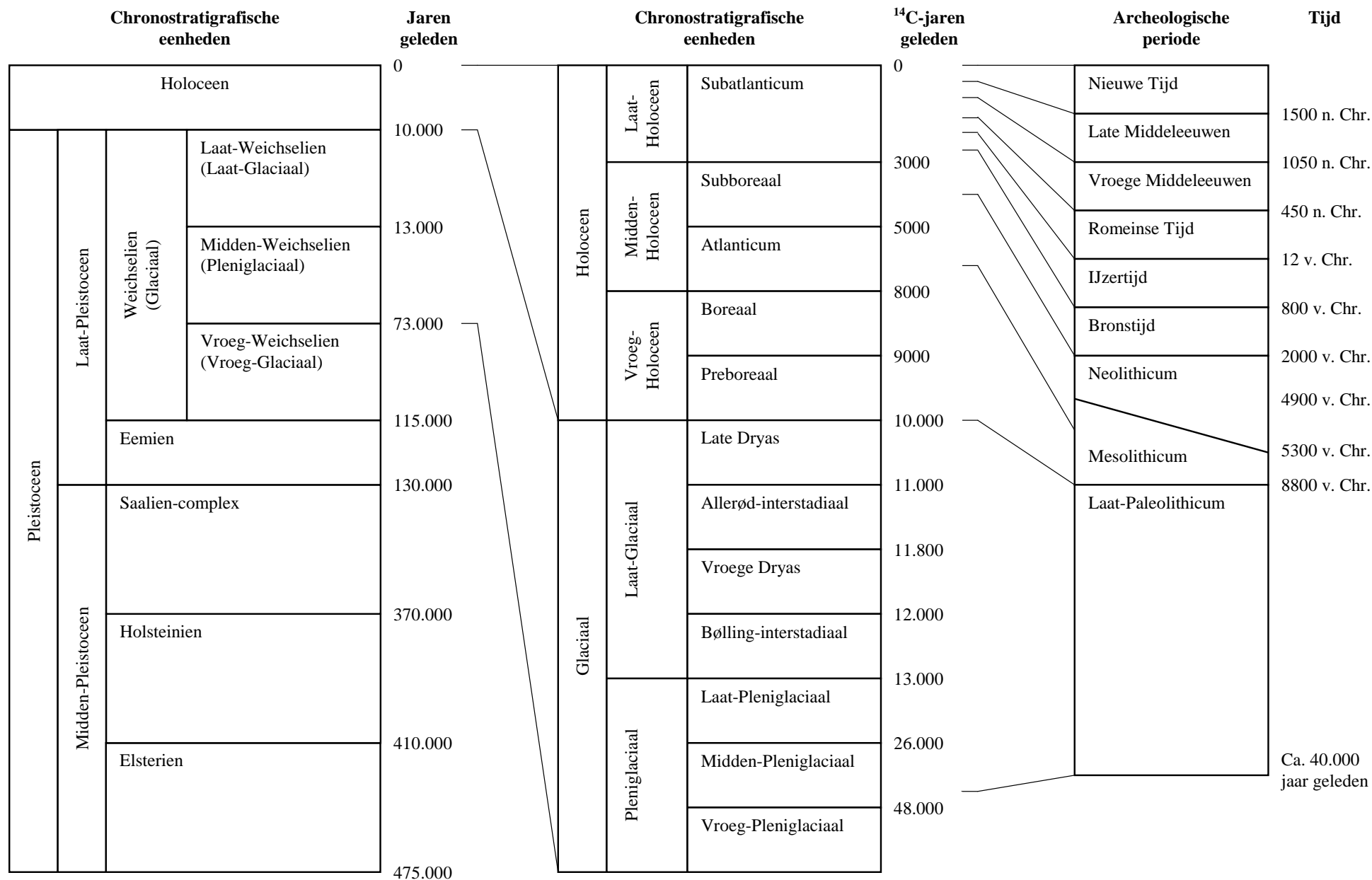
<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
30 Zs1h1	licht grijsbruin	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> matig gevlekt, licht grijs. <i>Zandmediaanklasse:</i> zeer fijn. <i>Opmerkingen:</i> bouwvoor.
50 Zs1	licht grijsbruin	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> matig gevlekt, grijs. <i>Zandmediaanklasse:</i> zeer fijn. <i>Nieuwvormingen:</i> ijzerconcreties, spoor.
80 Zs1	licht grijsbruin	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> licht gevlekt, oranje. <i>Zandmediaanklasse:</i> zeer fijn. <i>Nieuwvormingen:</i> ijzerconcreties, spoor.
120 Zs1	licht grijs	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse:</i> zeer fijn. <i>Opmerkingen:</i> grind.

boring 7 *RD-X: 235.619. RD-Y: 480.795. Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
30 Zs1h1	licht grijsbruin	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> matig gevlekt, licht grijs. <i>Zandmediaanklasse:</i> zeer fijn. <i>Opmerkingen:</i> bouwvoor.
50 Zs1	licht grijsbruin	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> matig gevlekt, grijs. <i>Zandmediaanklasse:</i> zeer fijn. <i>Nieuwvormingen:</i> ijzerconcreties, spoor.
70 Zs1	licht grijsbruin	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> licht gevlekt, oranje. <i>Zandmediaanklasse:</i> zeer fijn. <i>Nieuwvormingen:</i> ijzerconcreties, spoor.
120 Zs1	licht grijs	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse:</i> zeer fijn. <i>Opmerkingen:</i> grind.

boring 8 *RD-X: 235.603. RD-Y: 480.815. Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
30 Zs1	licht grijsbruin	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> matig gevlekt, licht grijs. <i>Zandmediaanklasse:</i> zeer fijn. <i>Opmerkingen:</i> bouwvoor.
50 Zs1	licht grijsbruin	geleidelijk	<i>Vlekken:</i> matig gevlekt, grijs. <i>Zandmediaanklasse:</i> zeer fijn. <i>Nieuwvormingen:</i> ijzerconcreties, spoor.
80 Zs1	licht grijsoranje	scherp	<i>Zandmediaanklasse:</i> zeer fijn. <i>Nieuwvormingen:</i> ijzerconcreties, weinig.
90 Zs1	oranjegrijs	scherp	<i>Zandmediaanklasse:</i> zeer fijn. <i>Nieuwvormingen:</i> ijzerconcreties, weinig.
120 Zs1	licht grijs	beëindigd	<i>Zandmediaanklasse:</i> zeer fijn. <i>Opmerkingen:</i> grind.

Bijlage 2. Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.